

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Miroslav Krutina
advokát
IČO 630 60 990

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
Nové Město
11000 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/1305/2016 - 3

Praha 27. 2. 2018

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 27. 6. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 22. 9. 2006 a zaplacení částky 77.131 Kč s příslušenstvím, o námitkách Navrhovatele podaných dne 18. 12. 2017, č. j. FA/28799/2017, proti nález finančního arbitra ze dne 1. 12. 2017, č. j. FA/32125/2017, takto:

Námitky navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 18. 12. 2017, č. j. FA/28799/2017, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 1. 12. 2017, č. j. FA/32125/2017, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy o životním pojištění, kterou uzavřel s Institucí, a to z důvodu omylu na straně Navrhovatele při jejím uzavření, současně pro rozpor se zákonem a pro neurčitost pojistné smlouvy, a vydání bezdůvodného obohacení ve výši zaplaceného pojistného se zákonným úrokem z prodlení.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 1. 12. 2017, č. j. FA/32125/2017 (dále jen „Nález“).

Při rozhodování vyšel finanční arbitr ze zjištění, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 22. 9. 2006 pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako *Životní pojištění DYNAMIK Plus*, s počátkem pojištění dne 23. 9. 2006 a pojistnou dobou 36 let, jejímž předmětem bylo pojištění pro případ smrti nebo dožití Navrhovatele, s pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 150.000 Kč, pojištění zproštění od placení pojistného, úrazové pojištění dospělých a pojištění pro případ nemoci (dále jen „Pojistná smlouva“). Navrhovatel se v Pojistné smlouvě zavázal platit Instituci za všechna sjednaná pojištění měsíční pojistné ve výši 1.500 Kč a celkově zaplatil Instituci na pojistném 77.131 Kč, poslední platbu pojistného

Navrhovatel uhradil dne 6. 9. 2012. Pojistnou smlouvu ukončily strany sporu dohodou ke dni 1. 10. 2012 s převodem rezervy pojistného ve výši 35.734 Kč na pojistnou smlouvu č. ■ (dále jako „Nová pojistná smlouva“).

Finanční arbitr se s ohledem na zásadu procesní ekonomie a s odkazem na konstantní soudní judikaturu přednostně zabýval námitkou promlčení, kterou vznesla Instituce k právu Navrhovatele na dovolání se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy, k nároku na vydání bezdůvodného obohacení pro případ absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy a k nároku na náhradu škody.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že by se Navrhovatel u Instituce dovolal relativní neplatnosti Pojistné smlouvy ve smyslu § 49a ve spojení s § 40a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), před uplynutím promlčecí doby (§ 101 občanského zákoníku); finanční arbitr proto neposuzoval, zda Instituce nebo pojišťovací zprostředkovatel uvedli Navrhovatele při uzavření Pojistné smlouvy v omyl.

K nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení pro případ absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil úmysl Instituce bezdůvodně se obohacovat přijímáním pojistného od Navrhovatele; i poslední platba pojistného zaplacená Navrhovatelem dne 6. 9. 2012 se tak promlčela marným uplynutím objektivní tříleté promlčecí doby ve smyslu § 107 odst. 2 občanského zákoníku dne 6. 9. 2015. S ohledem na uplynutí objektivní promlčecí doby již finanční arbitr nezkoumal plynutí subjektivní promlčecí doby, protože právo se promlčí marným uplynutím jedné z nich.

Finanční arbitr současně nedovodil použití desetileté promlčecí doby podle § 8 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), protože nárok Navrhovatele uplatněný v řízení před finančním arbitrem nevznikl v souvislosti s pojistnou událostí v životním pojištění (smrt nebo dožití pojištěného).

Finanční arbitr nezjistil, že by námitka promlčení nároku Navrhovatele na vyplacení částky ve výši 77.131 Kč vznesená Institucí v řízení nebyla důvodná nebo že by ji Instituce vznesla v rozporu s dobrými mravy. Protože finanční arbitr na základě shromážděných podkladů nezjistil ani nezbytný (naléhavý) právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy, návrh podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi v části týkající se životního pojištění ve výroku 2. Nálezu zamítl.

Jelikož finanční arbitr není příslušný rozhodovat ve sporu z pojištění zproštění od placení pojistného, úrazového pojištění a pojištění pro případ nemoci, řízení v této části podle § 14 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi (pro nepřípustnost návrhu ve smyslu § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi) ve výroku 1. Nálezu zastavil.

2. Průběh řízení o námitkách

Nález byl doručen Navrhovateli dne 1. 12. 2017 a Instituci dne 4. 12. 2017. Dne 18. 12. 2017, č. j. FA/28799/2017, obdržel finanční arbitr námitky Navrhovatele (dále také jako „Námitky“) proti Nálezu. Finanční arbitr vyzval Instituci přípisem ze dne 22. 12. 2017, č. j. FA/33709/2017, k vyjádření se k Námitkám Navrhovatele. Dne 11. 1. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1305/2016 - 1, obdržel finanční arbitr vyjádření Instituce k Námitkám.

Vzhledem k tomu, že do spisu nebyly před vydáním rozhodnutí o námitkách založeny žádné podklady, které by jak Navrhovateli, tak Instituci nebyly již dříve známy a ke kterým by neměli možnost se vyjádřit, a ani finanční arbitr v rámci řízení o námitkách sám neshromáždil žádné nové podklady, finanční arbitr již nevyzýval Navrhovatele a Instituci k seznámení se s podklady pro vydání rozhodnutí o námitkách. Finanční arbitr tak činil v souladu se zásadou

procesní ekonomie řízení před finančním arbitrem ve smyslu § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi a § 6 odst. 1 správního řádu.

3. Námítky Navrhovatele proti Nálezu

Navrhovatel napadá výrok 1. a 2. Nálezu a namítá, že finanční arbitr nepřihlédl ke všem tvrzeným skutečnostem, nezjistil dostatečně skutkový stav a že právní závěry v Nálezu jsou vadné.

Navrhovatel dovozuje, že námitku promlčení vnesla Instituce v rozporu s dobrými mravy a odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000, a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011. Navrhovatel argumentuje, že neplatnost Pojistné smlouvy zavinila výhradně Instituce, která připravila její vadný text a která postavila produkt investičního životního pojištění na klamavé obchodní strategii bez zveřejnění klíčových nákladů produktu. Navrhovatel namítá, že zánik nároku v důsledku promlčení by pro něj znamenal nepřiměřeně tvrdý postih. Finanční arbitr musí podle Navrhovatele zohlednit i dlouhodobý charakter investičního životního pojištění v souladu s rozhodnutím Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 2700/15.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nepřipustně použil *analogii iuris*, když konstatoval neprokázání naléhavého právního zájmu na určení neplatnosti Pojistné smlouvy. Naléhavý právní zájem odpovídá § 80 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), zatímco § 142 odst. 1 správního řádu, jímž se řízení před finančním arbitrem řídí, vyžaduje prokázání, že určení právního vztahu je nezbytné pro uplatnění práv Navrhovatele. Navrhovatel spojuje právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy s rizikem doměření sankcí ze strany správce daně za neoprávněné snížení daňového základu o zaplacené pojistné, přičemž Navrhovatel podle svého tvrzení potřebuje rozhodnutí o neplatnosti Pojistné smlouvy, aby se následně mohl domáhat těchto případně vyměřených sankcí vůči Instituci.

Navrhovatel nesouhlasí s výkladem finančního arbitra o promlčení práva na vyplacení odkupného ve tříleté promlčecí době a s odkazem na významovou odlišnost výrazů „plnění z pojištění“ a „pojistné plnění“ použitých v § 8 zákona o pojistné smlouvě se dovolává použití desetileté promlčecí doby. Navrhovatel namítá, že se finanční arbitr v Nálezu nevypořádal s rozhodnutím Ústavního soudu ze dne 22. 11. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2989/16, podle kterého měl finanční arbitr zvolit pro spotřebitele nejpříznivější výklad, tedy takový, že v desetileté promlčecí době se promlčují plnění ze životního pojištění, kterým je i odkupné.

Navrhovatel požaduje, aby finanční arbitr Nález změnil a zcela vyhověl podanému návrhu.

4. Vyjádření Instituce k námitkám Navrhovatele

Instituce se ztotožňuje se závěrem finančního arbitra v Nálezu, že nevznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy. K námitce Navrhovatele, že by měl být zohledněn dlouhodobý charakter životního pojištění, Instituce argumentuje, že pojistné smlouvy nejsou jedinými smlouvami, které jsou uzavírány na dlouhou dobu (např. smlouvy o hypotečním úvěru), délka pojistné doby tedy podle Instituce nemůže být faktorem podstatným pro posouzení otázky, zda je námitka promlčení přípustná. Instituce tvrdí, že Navrhovatel neuvedl žádné závažné důvody, které mu mohly zabránit ve včasném uplatnění nároku. V daném případě se podle Instituce jedná o běžný běh promlčecí doby, která marně uplynula vinou nečinnosti Navrhovatele.

K Navrhovatelem tvrzenému právnímu zájmu na určení neplatnosti Pojistné smlouvy Instituce argumentuje, že nemá za prokázané, že Navrhovatel si v souvislosti s Pojistnou smlouvou snižoval daňový základ. Avšak i za předpokladu, že tak činil, měl v souladu s § 15 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen

„zákon o daních z příjmů“), ve zdaňovacím období, ve kterém pojištění zaniklo, zákonnou povinnost přistoupit k dodatečnému zdanění příjmu a tento příjem měl svou výší odpovídat částkám, o které byl poplatníkem v příslušných letech z důvodu zaplaceného pojistného základ daně snížen. Pokud tak Navrhovatel neučinil, nemůže to být Instituci přičítáno k tíži. Instituce v tvrzených daňových aspektech naléhavý právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy neshledává.

Instituce se ztotožňuje se závěry finančního arbitra, že záměrem zákonodárce nebylo ochránit desetiletou promlčecí lhůtou jakékoli plnění z pojištění, ale pouze pojistné plnění ze životního pojištění, a odkazuje na důvodovou zprávu k § 8 zákona o pojistné smlouvě, na volné zaměňování pojmů „plnění z pojištění“ a „pojistné plnění“ v § 24 zákona o pojistné smlouvě a na § 635 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“). K rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 22. 11. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2989/16, na základě kterého se Navrhovatel dovolává výkladu pro spotřebitele příznivějšího, Instituce argumentuje, že předložený případ měl přímou vazbu na text spotřebitelské smlouvy a na výklad jejích ujednání, a namítá, že ve vztahu mezi Navrhovatelem a Institucí vůle stran nemohla mít při uzavření Pojistné smlouvy žádný vliv na charakter a délku promlčecích lhůt; citované rozhodnutí Ústavního soudu, ani § 55 odst. 3 občanského zákoníku tak nelze aplikovat.

Instituce navrhuje, aby finanční arbitr napadený Nález potvrdil.

5. Řízení o námitkách

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Ustanovení § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi dává stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu. Včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nález potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr ve zbytku podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. správního řádu. Finanční arbitr proto přezkoumal soulad Nálezu a řízení, které vydání Nálezu předcházelo, s právními předpisy, správnost napadeného Nálezu pak přezkoumal v rozsahu věcných námitek Navrhovatele (srov. § 141 odst. 9 správního řádu).

5.1. *Postup finančního arbitra v řízení před vydáním Nálezu*

Řízení bylo zahájeno v souladu s § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele dne 27. 6. 2016.

Po zjištění, že je finanční arbitr k řešení sporu příslušný, finanční arbitr oznámil zahájení řízení Navrhovateli a vyzval ho k odstranění nedostatků návrhu podle § 10 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi. Následně finanční arbitr oznámil zahájení řízení Instituci a vyzval ji k vyjádření se k předmětu sporu podle § 11 a předložení dokumentace podle § 12 odst. 6 zákona o finančním arbitrovi.

Protože finanční arbitr strany sporu nepřivedl ke smírnému řešení, po zjištění, že v řízení již shromáždil veškeré relevantní podklady tak, že byl dostatečně zjištěn skutkový stav věci

v rozsahu nezbytném pro řádné právní posouzení a spravedlivé rozhodnutí sporu (§ 2 a 3 správního řádu), vyzval jak Navrhovatele, tak Instituci, aby se seznámili se shromážděnými podklady pro vydání rozhodnutí a poskytl oběma stranám přiměřenou lhůtu k vyjádření.

Finanční arbitr následně ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl dne 1. 12. 2017 Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu přikazuje § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci a opakovaným žádostem o prodloužení lhůt k vyjádření ze strany Navrhovatele, je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě, respektujíc zásadu legitimního očekávání (§ 2 odst. 4 správního řádu), na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy.

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 68 správního řádu). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval. Finanční arbitr v Nálezu odůvodnil, z jakého důvodu na daný případ dopadá objektivní tříletá promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného obohacení a kdy tato doba Navrhovateli marně uplynula. Finanční arbitr v Nálezu vysvětlil a argumentačně své závěry podložil, proč se v daném případě nepoužije desetiletá promlčecí doba podle § 8 zákona o pojistné smlouvě. Finanční arbitr se současně zabýval i právním zájmem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy. Finanční arbitr postupoval nejen v souladu s § 12 zákona o finančním arbitrovi, ale rovněž v souladu se zásadou materiální pravdy, kterou je podle § 3 správního řádu vázán.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a zhodnocení všech úkonů v řízení nezjistil, že by nepostupoval v souladu s právními předpisy a že by nectil zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi i zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

5.2. *Soulad námítky promlčení s dobrými mravy*

Podle § 3 odst. 1 občanského zákoníku platí, že výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí zasahovat bez právního důvodu do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.

Ustálená soudní rozhodovací praxe dovozuje, že námitka promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje, protože se jedná o zákonný institut stimulující subjekty k včasnému vykonání jejich subjektivních práv a přispívající k jistotě v právních vztazích. Lze však odmítnout soudní ochranu tomu, kdo zneužije tohoto subjektivního práva na úkor druhého účastníka.

Finanční arbitr se již v Nálezu zabýval tím, zda „*uplatnění této námítky je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marně uplynutí promlčecí doby nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na vydání bezdůvodného obohacení v důsledku uplynutí promlčecí doby bylo nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil*“ (rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04), a neshledal, že by Instituce zneužila svého práva na úkor Navrhovatele.

K námitce Navrhovatele, že Instituce zavinila neplatnost Pojistné smlouvy a vědomě nezveřejňovala poplatky, finanční arbitr opakovaně odkazuje, že přímý úmysl Instituce poškodit Navrhovatele by musel vyplývat z okolností, za nichž byla námitka promlčení nároku uplatněna a nikoli z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011). Nelze přisvědčit ani tvrzení Navrhovatele, že námitka promlčení

je nemravná s ohledem na množství smluv, které Instituce s klienty uzavřela, nebo s ohledem na systematickosti uzavírání smluv. Rozpor námitky promlčení by musel vyplývat z konkrétních okolností, za kterých byla námitka promlčení uplatněna ve vztahu mezi Navrhovatelem a Institucí. V řízení přitom nebylo prokázáno, že by se Instituce nechovala v souladu se smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události; při ukončení Pojistné smlouvy převedla Navrhovateli po dohodě rezervu pojistného na Novou pojistnou smlouvu. Neplatnosti Pojistné smlouvy se dovolává Navrhovatel (a nikoli Instituce) po více než třech letech od jejího ukončení, ačkoli poslední pojistné uhradil Instituci na základě Pojistné smlouvy již v září roku 2012. Sám Navrhovatel přitom k návrhu na zahájení řízení přiložil veřejně dostupný článek z roku 2005 s názvem „Kauza Dynamik (Plus)“, na základě kterého se mohl již v roce 2005 dozvědět, že s produktem Dynamik Plus se pojí náklady, které nejsou specifikovány konkrétní částkou ve smluvní dokumentaci.

Za situace, kdy Navrhovateli marně uplynula objektivní tříletá promlčecí doba i ve vztahu k poslední platbě pojistného, aniž by se o pojistné zaplacené v souvislosti s Pojistnou smlouvou jakkoli blíže zajímal, nemůže zánik nároku představovat pro Navrhovatele nepřiměřeně tvrdý postih ve srovnání s jím uplatňovaným právem, který by byl takové intenzity, aby odůvodnil extrémní zásah do principu právní jistoty v podobě nepřipuštění námitky promlčení.

K námitce Navrhovatele, že by finanční arbitr měl zohlednit specifický charakter investičního životního pojištění co do postavení smluvních stran a dlouhodobosti produktu, finanční arbitr odkazuje, že zákonodárce včlenil do občanského zákoníku lhůty pro uplatnění práva domáhat se vydání bezdůvodného obohacení (náhrady škody) za účelem zachování právní jistoty ve vzájemných vztazích, jakož i k ochraně legitimního očekávání. Pod spravedlivým a rovnovážným uspořádáním práv a povinností vyplývajících z potenciálně neplatné pojistné smlouvy není možné bez dalšího spatřovat jen právo na vrácení toho, co si smluvní strany vzájemně plnily; naopak je potřeba brát v úvahu veškerá zákonná i smluvní práva a povinnosti, která se na posuzovanou situaci vztahují, a to včetně ustanovení o promlčení.

Finanční arbitr ani po opakovaném posouzení skutkových okolností a všech souvisejících aspektů vznesené námitky promlčení nezjistil, že by nasvědčovaly tomu, že Instituce námitku promlčení zneužila v rozporu s jejím zákonným účelem nebo že by Navrhovateli ve včasném uplatnění nároku bránily závažné skutečnosti. Finanční arbitr plně odkazuje na odůvodnění v části 7.7. Nálezu.

5.3. *Návrh na určení neplatnosti Pojistné smlouvy*

Určení neplatnosti smlouvy samo o sobě, tedy aniž by bylo možné z něj dovodit a přiznat právo na plnění, je možné pouze tehdy, pokud na tomto určení prokáže účastník řízení, resp. v posuzovaném případě Navrhovatel, právní zájem (srov. § 142 odst. 1 správního řádu, příp. analogicky § 80 občanského soudního řádu).

Podle § 24 zákona o finančním arbitrovi se v řízení před finančním arbitrem postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle správního řádu, nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi jinak. Zákon o finančním arbitrovi pravidla pro rozhodování o návrzích na určení nebo na plnění neupravuje, proto se použije úprava správního řádu, kde podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že „[s]právní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo“. Finanční arbitr nepostupuje podle § 142 odst. 1 správního řádu tehdy, jestliže „může otázku jeho vzniku, trvání nebo zániku řešit v rámci jiného správního řízení“ (§ 142 odst. 2 správního řádu).

Finanční arbitr nerozporuje argumentaci Navrhovatele, že § 142 odst. 1 správního řádu upravuje otázku prokázání právního zájmu na vydání deklaratorního rozhodnutí, v Nálezu finanční arbitr z § 142 odst. 1 správního řádu vycházel. Protože je však rozhodnutí

finančního arbitra přezkoumatelné soudem, nikoli v režimu přezkumu správního rozhodnutí podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, ale v režimu zvláštního přezkumu podle části páté občanského soudního řádu, posuzoval finanční arbitr „nezbytnost“ právního zájmu na požadovaném určení analogicky „naléhavému právnímu zájmu“ k určovací žalobě ve smyslu § 80 občanského soudního řádu, který stanoví: „*Určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem*“. Finanční arbitr v daném případě žádnou mezeru v zákoně, kterou by mohl překlenout za použití argumentu *per analogiam*, neřešil.

Samotné správní soudy vycházejí při hodnocení naplnění podmínek „nezbytného“ právního zájmu z právních názorů k § 80 občanského soudního řádu, což jen podtrhuje podobnost podmínek vyžadovaných pro vydání deklaratorního rozhodnutí podle správního řádu a občanského soudního řádu. Finanční arbitr odkazuje např. na závěry Krajského soudu v Plzni v rozhodnutí ze dne 29. 2. 2016, sp. zn. 30 A 121/2014, který k řízení o určení právního vztahu podle § 142 správního řádu dovodil, že „*[z]vláštní pozorností si tu zaslouží zákonná podmínka „kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv*“. Ohledně ní zaujala odborná literatura tyto názory: „*Žadatel musí v řízení prokázat, že vydání deklaratorního rozhodnutí v určité věci je nezbytné pro uplatnění jeho práv, tedy např. pro uplatnění jeho práv v jiném správním řízení nebo v jiném řízení před orgánem veřejné moci. V § 142 odst. 3 je stanoveno, že pro dokazování v řízení o určení právního vztahu platí obdobně ustanovení § 141 odst. 4, tedy ustanovení o způsobu dokazování ve sporném řízení. V řízení o určení právního vztahu tedy důkazní břemeno a povinnost zjišťovat podklady pro rozhodnutí leží zejména na žadateli, který musí prokázat, že je vydání deklaratorního rozhodnutí nezbytné pro uplatnění jeho práv. To eliminuje možnou „inflaci“ deklaratorních rozhodnutí, resp. to, aby byla deklaratorní rozhodnutí vydávána jaksi „preventivně“, tzn. aniž by byla pro žadatele aktuálně potřebná.*“ [Josef Vedral: Správní řád. Komentář. 2. vyd. Praha 2012, str. 1099] a „*Další podmínkou pro zahájení řízení o určení právního vztahu a vydání deklaratorního rozhodnutí je, že je to nezbytné pro uplatnění práv žadatele. Jinak řečeno, žadatel vydání rozhodnutí nutně potřebuje pro svůj další postup a nejde mu o to „mít pouze listinu s razítkem*“. Toto omezení slouží k tomu, aby nebyly řešeny spory akademické či věci, které již nejsou nijak aktuální, nebo věci, které nemají pro nikoho význam. Je věcí účastníka, resp. žadatele, aby předložil takové důkazy, na jejichž základě bude moci správní orgán v jeho právní moci rozhodnout.“ [Lukáš Potěšil a kol.: Správní řád. Komentář. 1. vyd. Praha 2015, str. 642]. K podmínkám řízení o určení právního vztahu podle § 142 správního řádu se Poradní sbor ministra vnitra ke správnímu řádu vyjádřil takto: „*Výše popsané podmínky řízení o určení právního vztahu jsou obdobné podmínkám podání určovací žaloby podle § 80 písm. c) občanského soudního řádu, a proto lze při zkoumání § 142 správního řádu vycházet přinejmenším analogicky z výkladu a právních názorů vyjádřených v judikatuře k občanskému soudnímu řádu.*“ (závěr č. 118 ze zasedání dne 5. 10. 2012). *Před civilními soudy se určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem [do 31. 12. 2013 podle § 80 písm. c) o. s. ř., od 1. 1. 2014 podle § 80 o. s. ř.]. K tomu se v odborné literatuře prezentují zejména tyto názory: „Naléhavý právní zájem o určení právního vztahu nebo práva je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení stalo jeho právní postavení nejistým; žaloba domáhající se určení nemůže být zpravidla opodstatněná tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti. ... Určovací žaloby slouží potřebám praktického života a nemohou vést ke zbytečnému rozmnožování sporů. Naléhavý právní zájem na požadovaném určení je proto současně dán jen tehdy, jestliže je (objektivně vzato) způsobitelné odstranit stav právní nejistoty žalobce nebo ohrožení jeho práva.*“ [Ljubomír Drápal – Jaroslav Bureš a kol.: Občanský soudní řád I. Komentář. 1. vyd. Praha 2009, str. 527 a 528]. [...] *Jelikož žalobce neargumentuje žádným konkrétním řízením, kdy se nebo by se kvůli nevydání rozhodnutí podle § 142 správního řádu dostal do nouze tvrzení nebo důkazní nouze, lze mít za to, že neprokázal, že vydání takového rozhodnutí je nezbytné pro uplatnění jeho práv, resp. že je na něm naléhavý právní zájem.*“

V Námitkách Navrhovatel argumentoval, že vydání deklaratorního rozhodnutí je nezbytné pro to, aby se mohl domáhat po Instituci sankcí, které mu případně vyměří správce daně z důvodu, že Navrhovatel si snižoval daňový základ neoprávněně.

Finanční arbitr předně podotýká, že Navrhovatel v řízení neprokázal, že by využíval v souvislosti s Pojistnou smlouvou daňové výhody. Avšak i za situace, kdy by si Navrhovatel snižoval daňový základ v souvislosti s pojistným zaplaceným za životní pojištění v souladu s § 15 odst. 6 zákona o daních z příjmů, měl by mít Navrhovatel v okamžiku zahájení řízení před finančním arbitrem uplatněné odpočty dodaněny z důvodu předčasného ukončení Pojistné smlouvy, jestliže Nová pojistná smlouva, na kterou byla převedena rezerva pojistného, nebyla daňově uznatelná, a v takovém případě finanční arbitr nevidí racionální důvod, proč by se měl Navrhovatel obávat uložení jakýchkoli sankcí ze strany správce daně.

Navrhovatel nedoložil, že by mu správce daně nějaké sankce v souvislosti s Pojistnou smlouvou uložil nebo že by mu jejich uložení reálně hrozilo. Ani po opětovném posouzení věci v námitkovém řízení finanční arbitr neshledal důvody pro to, aby musel jakkoli měnit svůj závěr o zamítnutí návrhu na určení neplatnosti Pojistné smlouvy (která již netrvá a ze které nejsou smluvní strany navzájem zavázány) z důvodu nezjištění nezbytného (resp. naléhavého) právního zájmu.

5.4. *Promlčení práva na doplacení odkupného*

Ačkoli Navrhovatel v řízení uplatnil nárok na vydání bezdůvodného obohacení z titulu tvrzené neplatnosti Pojistné smlouvy, finanční arbitr se v Nálezu vypořádal i s dodatečnou argumentací Navrhovatele o použití desetileté promlčecí doby podle § 8 zákona o pojistné smlouvě pro případ, že by Navrhovatelem uplatněný nárok byl nárokem na plnění z předčasně ukončené Pojistné smlouvy (nárokem na vyplacení odkupného).

Navrhovatel zakládá svůj právní názor o použití desetileté promlčecí doby v souvislosti s vyplacením odkupného pouze na gramaticko-sémantické odlišnosti slovních spojení „plnění z pojištění“ a „pojistné plnění“ užitých v § 8 zákona o pojistné smlouvě („*Právo na plnění z pojištění se promlčí nejpozději za 3 roky, a jedná-li se o životní pojištění (§ 54), za 10 let; promlčecí doba práva na pojistné plnění počíná běžet za 1 rok po vzniku pojistné události.*“) a s odkazem na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 22. 11. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2989/16, jej považuje za přednostní z důvodu aplikace pravidla *v pochybnostech ve prospěch spotřebitele.*

Separátní gramatický výklad provedený Navrhovatelem nepovažuje finanční arbitr za natolik přesvědčivý, že by odůvodnil možný dvojitý výklad ustanovení § 8 zákona o pojistné smlouvě. Skutečnost, že je relevantní posuzovat nejen doslovné znění zákona, ale i jeho smysl a účel, potvrdil Nejvyšší správní soud v rozhodnutí ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 9 Ans 5/2008: „*Gramatický výklad však není jediným ani rozhodujícím při výkladu ustanovení právních norem, je pouze logicky prvním použitým krokem ke konstrukci právního pravidla obsaženého ve vykládaném ustanovení zákona. Konformní výklad určitého právního předpisu lze provést různými interpretačními pravidly, nicméně žádný výklad nelze použít izolovaně. Za účelem objasnění smyslu a obsahu právní normy je nutné použít veškerých relevantních interpretačních pravidel, kromě gramatického tedy zejména logický, systematický, případně teleologický výklad. Ostatně i Ústavním soudem již bylo v minulosti judikováno, že naprosto neudržitelným momentem používání práva je jeho aplikace vycházející pouze z jeho jazykového (gramatického) výkladu. Jazykový výklad představuje prvotní přiblížení se k aplikované právní normě. Je jen východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu (k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad e ratione legis atd.); srov. nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, publikovaný pod č. 30/1998 Sb., jakož i pod č. 163, sv. 9, s. 399 Sb. n. u. ÚS, dostupný též na <http://nalus.usoud.cz>.“*

Pravidlo v *pochybnostech ve prospěch* nestojí nad standardními výkladovými metodami a jeho použití přichází v úvahu až v případě, že po provedené interpretaci proti sobě stojí rozdílné avšak stejně přesvědčivé závěry, resp. v situaci možné plurality výkladů práva. Jestliže výklad právní normy není pochybný, není prostor ani pro uplatnění pravidla v *pochybnostech ve prospěch*. V obdobném duchu se vyjádřil i Nejvyšší správní soud v rozhodnutí ze dne 2. 8. 2017, sp. zn. 2 Afs 62/2017, ohledně výkladu daňového předpisu: „Ve shodě s bodem [64] výše citovaného rozsudku rozšířeného senátu čj. 7 Afs 54/2006-155 proto i v nyní projednávaném případě platí, že ne každá interpretační nejasnost povede v daňovém právu k výkladu výhodnému pro soukromou osobu; bude tomu tak pouze tehdy, budou-li proti sobě stát srovnatelně přesvědčivé výkladové alternativy. Srovnatelně přesvědčivé jsou výkladové alternativy tehdy, není-li žádná z nich zjevně a jednoznačně přesvědčivější než alternativy ostatní; nestačí tedy, že určitá alternativa je o něco přesvědčivější než jiná (jiné). Obě alternativy jsou v nyní projednávaném případě velmi dobře hajitelné a srovnatelně přesvědčivé, neboť jsou opřeny o racionální argumentaci a obecně uznávané výkladové metody a žádná z nich není zjevně přesvědčivější než alternativa opačná. Proto je nezbytné přiklonit se k té z nich, která je pro soukromou osobu (zde stěžovatele v roli žadatele o prominutí penále) výhodnější.“

Finanční arbitr za použití gramatické metody v souvislosti s teleologickou výkladovou metodou v Nálezu řádně odůvodnil, proč se desetiletá promlčecí lhůta podle § 8 zákona o pojistné smlouvě použije pouze v souvislosti s pojistným plněním, které má návaznost na pojistnou událost.

Finanční arbitr se nad rámec argumentace uvedené v Nálezu zabýval i kontextem a systematikou zákona o pojistné smlouvě a právní úpravou životního pojištění před účinností zákona o pojistné smlouvě a právní úpravou životního pojištění uvedenou v novém občanském zákoníku.

Dikce § 8 zákona o pojistné smlouvě, stejně jako § 104 občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2004, je stejná, když „[u] práv na plnění z pojištění počíná běžet promlčecí doba za rok po pojistné události“. Zákonodárce ani pro občanský zákoník, ani zákon o pojistné smlouvě nedefinoval pojmově všechny hlavní pojistné instituty, se kterými v textu zákona dále pracoval. Zákon o pojistné smlouvě pak postrádá důslednost i při používání pojmů, které zákonodárce v úvodu zákona vymezil (§ 3 zákona o pojistné smlouvě). V § 3 zákona o pojistné smlouvě jsou tak např. definovány pojmy „nahodilá skutečnost“ a „pojistná událost“, ale hned ustanovení § 2 zákona o pojistné smlouvě stanoví, že pojistná smlouva je smlouvou, ve které se pojistitel zavazuje poskytnout ve sjednaném rozsahu „plnění“, při vzniku „nahodilé události“. Že „plněním“ je myšleno pojistné plnění (které zákonem o pojistné smlouvě jako pojem vymezeno není) a nahodilou událostí pojistná událost (která je pojmově vymezena v § 3 zákona o pojistné smlouvě), je přitom ze vzájemné podmíněnosti plnění jako pojistného plnění a nahodilé události jako nahodilé skutečnosti ve smyslu pojistné události v kontextu zákona o pojistné smlouvě zřejmé.

Pojem „plnění“ ve všech použitých slovních spojeních není v celém textu zákona o pojistné smlouvě užit v jiném významu, než jako pojistné plnění z pojistné události. Složený pojem „plnění z pojištění“ je pak v textu zákona použit ještě v § 16 odst. 1, a to že „[p]ojistitel je povinen po oznámení události, se kterou je spojen požadavek na plnění z pojištění, bez zbytečného odkladu zahájit šetření nutné ke zjištění rozsahu jeho povinnosti plnit.“; v § 24, který zní, že „(1) Nestanoví-li zákon jinak, může pojistitel plnění z pojistné smlouvy odmítnout, jestliže a) příčinou pojistné události byla skutečnost, o které se dozvěděl až po vzniku pojistné události a kterou nemohl zjistit při sjednávání pojištění nebo jeho změně v důsledku úmyslně nebo z nedbalosti nepravdivě nebo neúplně zodpovězených písemných dotazů, a jestliže by při znalosti této skutečnosti v době uzavření pojistné smlouvy tuto smlouvu neuzavřel, nebo ji uzavřel za jiných podmínek, nebo b) oprávněná osoba uvede při uplatňování práva na plnění z pojištění vědomě nepravdivě nebo hrubě zkreslené údaje týkající se rozsahu pojistné události nebo podstatné údaje týkající se této události zamlčí.

(2) *Dnem doručení oznámení o odmítnutí pojistného plnění pojištění zanikne.*“; v ustanovení § 33 odst. 1, který zní: „*Vzniklo-li v souvislosti s hrozící nebo nastalou pojistnou událostí oprávněné osobě, pojištěnému nebo osobě, která vynaložila zachraňovací náklady, proti jinému právo na náhradu škody nebo jiné obdobné právo, přechází výplatou plnění z pojištění toto právo na pojistitele, a to až do výše částek, které pojistitel ze soukromého pojištění oprávněné osobě, pojištěnému nebo osobě, která vynaložila zachraňovací náklady, vyplatil.*“ Zákonodárce v textu výše citovaných ustanovení používá výrazy „plnění z pojistné smlouvy“, „plnění z pojištění“ a „pojistné plnění“, a to vždy ve vazbě na pojistnou událost, takže z kontextu a smyslu ustanovení je zřejmé, že všechny použité výrazy se významově kryjí s pojmem „pojistné plnění“, který je běžně srozumitelný jako plnění, jež vyplácí pojistitel v případě nastalé pojistné události.

Oproti tomu § 58 zákona o pojistné smlouvě, který upravuje právní pojem odkupného, hovoří pouze o „výplatě odkupného“ (tedy obdobně jako o „zaplacení pojistného“) a pojem „plnění“ v souladu s nastavenou systematikou zákona nikterak nezmiňuje.

Jak již konstatoval finanční arbitr v Nálezu, zásadním výkladovým vodítkem k § 8 zákona o pojistné smlouvě je také účel tohoto ustanovení. Promlčení je obecně chápáno jako právní institut, který chrání dlužníka před vymáháním starých pohledávek a nutí věřitele, aby řádně pečoval o svá práva. Co se týče délky promlčecí lhůty, je zřejmé, že zákonodárce delší promlčecí lhůtu stanovil pro ty specifické případy, ve kterých by mohl být věřitel vzhledem ke svému postavení krátkou promlčecí lhůtou neodůvodněně poškozen. V občanském zákoníku to bylo například právo na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení, které vzniklo v důsledku úmyslného jednání škůdce, resp. toho, kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatil (§ 106 odst. 2 a § 107 odst. 2 občanského zákoníku). Nový občanský zákoník v těchto případech promlčecí dobu dokonce prodloužil na 15 let (§ 636 odst. 2 a § 638 odst. 2 nového občanského zákoníku).

V souvislosti s pojištěním mohou vznikat subjektům různá práva. Otázkou je, proč by všechna tato práva, která mohou mít charakter plnění, měla požívat vyšší ochrany a promlčovat se jinak, než v obecné promlčecí lhůtě. Jak již finanční arbitr odůvodnil v Nálezu, z těchto všech práv má stanovení zvláštní promlčecí lhůty své opodstatnění právě a jen u práva na pojistné plnění, protože toto právo je samou podstatou a účelem pojištění.

Z dikce, smyslu a účelu daného ustanovení a celého zákona o pojistné smlouvě je tedy i přes nedůslednou formulaci použitou zákonodárcem zřejmé, že záměrem je upravit promlčení pojistného plnění a ne jakéhokoliv plnění z pojistné smlouvy. Autoři komentáře k zákonu o pojistné smlouvě L. Bohman a M. Wawerková k této problematice v komentáři k § 8 uvádějí: „*Přestože je zřejmý záměr věnovat toto ustanovení promlčecí době práva na plnění z pojistné události, dochází v jeho formulaci k nejasnosti, a to použitím v jedné větě kumulativně pojmu právo na plnění z pojištění, který je obsažen již v § 104 OZ, a následně ve větě za středníkem, práva na pojistné plnění. Je třeba říci, že pojem, právo na plnění z pojištění je význam širší, neboť v sobě zahrnuje nejen právo na pojistné plnění, ale nepochybně i jiná práva vyplývající z pojistného vztahu, pro která platí obecná promlčecí lhůta dle § 101, tj. tříletá. Mezi tato práva bude bezpochyby náležet právo na zaplacení pojistného nebo na výplatu odbytného. Jednotné užití pojmu právo na pojistné plnění by se tedy jevilo srozumitelnější. Tato výtka však směřuje již do textace § 104 OZ i přesto, že jeho interpretace jako práva na pojistné plnění nečinila problémy v praxi ani judikatuře.*“ (Bohman, L., Wawerková, M.: Zákon o pojistné smlouvě. Komentář. 2. aktualizované vydání, Linde Praha, Praha 2009, str. 65 a 66.).

V § 104 občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2004, byl rovněž použit pojem „plnění z pojištění“, tento pojem vyložil Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí ze dne 12. 12. 2007, sp. zn. 25 Cdo 113/2006, takto: „*I když to v textu § 104 obč. zák. není výslovně uvedeno, je třeba vycházet z toho, že „právem na plnění z pojištění“ se rozumí konkrétní právo na plnění z určité pojistné události, které se marným uplynutím promlčecí doby*

promlčí. Ze stejného principu promlčení „práv na plnění z pojištění“ vychází i současná právní úprava pojistné smlouvy podle zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů (zákon o pojistné smlouvě).“ Jak vyplývá výše, Nejvyšší soud pojem „plnění z pojištění“ též vyložil jako „pojistné plnění“. Nový občanský zákoník upravuje taktéž speciální promlčecí lhůtu pro pojistné plnění ze životního pojištění, a to desetiletou (§ 635 odst. 1). Setrvává také u toho, že u práva na pojistné plnění počne promlčecí lhůta běžet jeden rok od pojistné události (§ 626).

Komentář k novému občanskému zákoníku k § 635 mimo jiné uvádí: „*Problematiku životního pojištění upravoval zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů. Ustanovení § 8 PojSml upravovalo promlčení práva na pojistné plnění nejpozději v tříleté promlčecí lhůtě. Výjimkou bylo pouze právo na pojistné plnění ze životního pojištění, které se promlčovalo nejpozději v desetileté promlčecí lhůtě. Promlčecí lhůta na pojistné plnění počínala běžet rok po vzniku pojistné události.*“ (Lazíková, J., Števček, M. in Lavický, P. a kol., Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 2235.). Také autoři dalšího komentáře k novému občanskému zákoníku zmiňují návaznost ustanovení nového občanského zákoníku týkajících se promlčení pojistného plnění na předchozí právní úpravu: „*I po účinnosti občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. se uplatní dosavadní základní pravidlo, podle něhož promlčecí lhůta k uplatnění práva na pojistné plnění začne běžet za jeden rok od pojistné události (§ 626 věta první). Zmíněná norma navazuje na dřívější § 8 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, a § 104 obč. zák. č. 40/1964 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2004.*“ (Svoboda, K. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 1579.). Potvrzují tak, že výraz „plnění z pojištění“ v citovaných ustanoveních byl vykládán jako významově totožný s výrazem „pojistné plnění“. Pro dokreslení postoje zákonodárce k výkladu předchozí právní úpravy finanční arbitr cituje důvodovou zprávu k ustanovení § 626 nového občanského zákoníku: „*Ustanovení o počátku promlčecí lhůty u práva na pojistné plnění se přejímá z § 8 zákona o pojistné smlouvě (zák. č. 37/2004 Sb.). Uvedené ustanovení zákona o pojistné smlouvě stanoví i délku promlčecí lhůty u práva na pojistné plnění v případě životního pojištění a v případě pojištění odpovědnosti. Tato úprava je zařazena mezi ustanovení o délce promlčecí lhůty.*“

V zákoně o pojistné smlouvě není vyloučeno, aby zákonodárce použil sousloví „plnění z pojištění“ tak, že se má významově krýt se souslovím „pojistné plnění“, dokonce se tak opakovaně stává. Z veškerých plnění přicházejících v úvahu jako plnění z pojištění je však pouze u pojistného plnění opodstatněna vyšší ochrana oprávněného z takového práva, a tedy stanovení delší promlčecí lhůty.

Finanční arbitr se tedy neztotožňuje s právním názorem Navrhovatele o použití desetileté promlčecí doby na promlčení tzv. odkupného či jakéhokoli jiného plnění v souvislosti s předčasně ukončenou Pojistnou smlouvou, které nemá přímou vazbu na pojistnou událost, a uzavírá, že i kdyby nárok Navrhovatele posuzoval jako smluvní, je promlčený, a to uplynutím tříleté promlčecí doby podle § 101 občanského zákoníku.

Promlčecí doba podle § 101 občanského zákoníku běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé. Jedná se o lhůtu objektivní, jejím uplynutím se právo promlčí bez ohledu na to, zda Navrhovatel o svém právu věděl. Finanční arbitr odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2008, sp. zn. 33 Odo 846/2006: „*Obecně přitom platí, že právo může být vykonáno poprvé, jakmile vznikne možnost podat na jeho základě žalobu, jinými slovy řečeno, jakmile nastane okamžik, kdy je actio nata; tento okamžik nastává splatností dluhu, tj. dnem, kdy měl dlužník povinnost poprvé splnit dluh. Tento den je pak dnem počátku běhu promlčecí doby podle § 101 obč. zák. Nebyla-li splatnost dluhu dohodnuta, stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí, lze o splnění dluhu požádat dlužníka kdykoli. Ten je pak povinen splnit ve smyslu § 563 obč. zák. dluh prvního dne poté, kdy byl věřitelem o plnění požádán. Již v dřívější právní literatuře (srovnej Švestka, J., Češka, Z., Chyský, J., Promlčení a prekluze v čs. právním řádu, Orbis Praha, 1967,*

a Občanský zákoník, Komentář, Díl I., Panorama 1987, str. 319 a. n.) byl zastáván názor, že může-li věřitel vyvolat splatnost dluhu (může-li požádat dlužníka o splnění dluhu), pak - objektivně posuzováno - může své právo i vykonat (podat žalobu k soudu). Prvá objektivní možnost vykonání práva je tedy dána okamžikem, kdy věřitel mohl nejdříve o splnění požádat.“

Zavázala-li se Instituce v dohodě o ukončení Pojistné smlouvy, která byla součástí textu Nové pojistné smlouvy, vyplatit (převést) Navrhovateli rezervu pojistného z Pojistné smlouvy na Novou pojistnou smlouvu a nebyla-li v daném případě dohodnuta splatnost plnění, mohl Navrhovatel v souladu s ustálenou judikaturou požádat o splnění již následující den po ukončení Pojistné smlouvy. Finanční arbitr má za prokázané, že Pojistná smlouva byla ukončena dohodou Navrhovatele s Institucí dne 30. 9. 2012, resp. ke dni 1. 10. 2012, a že dne 30. 9. 2012 převedla Instituce rezervu pojistného ve výši 35.734 Kč na Novou pojistnou smlouvu. Návrh na zahájení řízení podal Navrhovatel až dne 27. 6. 2016, tedy zjevně po uplynutí tříleté promlčecí doby, ke kterému došlo v říjnu roku 2015.

Finanční arbitr setrvává na svém závěru o promlčení práva Navrhovatele, a to i pro případ, že by se jednalo o nárok na vyplacení (doplacení) plnění z předčasně ukončené Pojistné smlouvy.

5.5. *K výroku 1. Nálezu*

Pojištění zproštění od placení pojistného, pojištění smrti úrazem a trvalé následky úrazu, pojištění léčení tělesného poškození úrazem, pojištění denní podpory při pobytu v nemocnici sjednaná v Pojistné smlouvě konzumovala část pojistného placeného měsíčně Navrhovatelem. Navrhovatel v Námitkách, kterými napadl Nález jako celek, nepřednesl žádné argumenty, které by měly zvrátit závěr finančního arbitra o tom, že není příslušný řešit spory z jiného než životního pojištění (srov. § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi: „*K rozhodování sporu spadajícího jinak do pravomoci českých soudů je příslušný též finanční arbitr (dále jen „arbitr“), jedná-li se o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem nebo pojišťovacím zprostředkovatelem při nabízení, poskytování nebo zprostředkování životního pojištění*“, § 54 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě: „*V životním pojištění lze pojistit fyzickou osobu zejména pro případ smrti, dožití se určitého věku, nebo dne stanoveného v pojistné smlouvě jako konec soukromého pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení této osoby.*“). Úrazové pojištění a pojištění pro případ nemoci tvoří v zákoně o pojistné smlouvě samostatné podkategorie pojištění osob vedle životního pojištění, obdobně je pojištění osob kategorizováno i v novém občanském zákoníku.

Finanční arbitr i nadále trvá na své nepříslušnosti k řešení sporu Navrhovatele s Institucí v části týkající se pojištění zproštění od placení pojistného, úrazového pojištění a pojištění pro případ nemoci a proto řízení v této části podle § 14 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi ve výroku 1. Nálezu správně zastavil.

6. K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr nezjistil, že by Instituce vznesla námitku promlčení práva Navrhovatele (dovolat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy, na vydání bezdůvodného obohacení pro případ absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy, příp. na doplacení plnění z předčasně ukončené Pojistné smlouvy) v rozporu s dobrými mravy, současně nezjistil právní zájem Navrhovatele na samotném určení neplatnosti Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci rozhodl věcně nesprávně, ani že by Nález a řízení, které mu předcházelo, bylo v rozporu s právními předpisy.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 občanského soudního řádu, rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce fwuh5fp
Instituce – datová schránka v93dkf5

